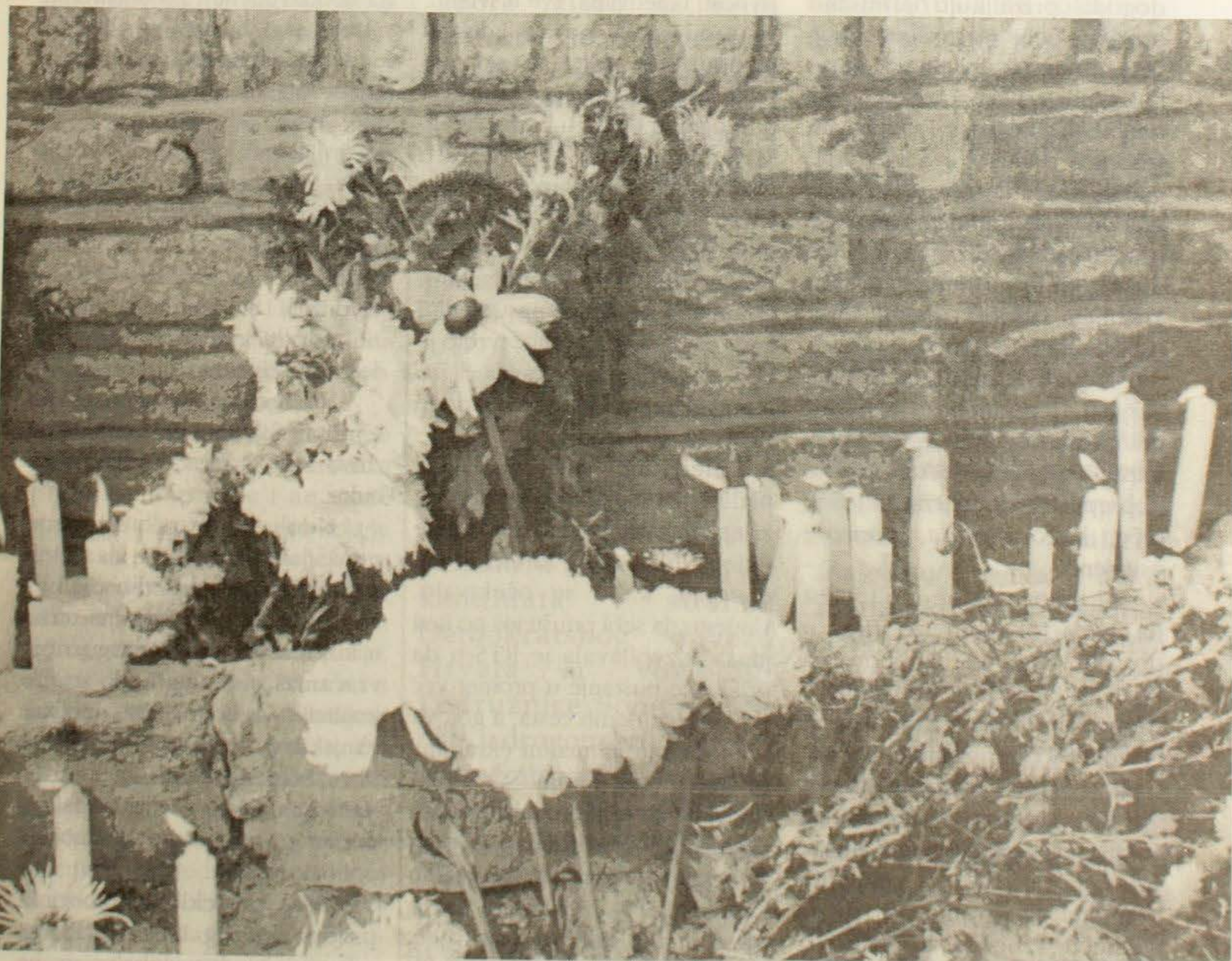

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

STUDENI-MJESEC SJEĆANJA...

Riječ ispred...

Nakon burne predizborne kampanje, neizvjesnog prvog i drugog kruga, a ponegdje i trećeg kruga glasovanja za savezne, pokrajinske i lokalne izbore u SR Jugoslaviji, u Subotici se čeka podjela vlasti između odbornika Socijalističke partije Srbije i Saveza vojvođanskih Mađara. Neki u Subotici, dok se to ne dogodi, priželjkuju prinudnu upravu - bolje vlast republičkog SPS-a, nego li „lokalnog“, misle oni. Gledajući ipak objektivno, sa stanovišta građana, svi su na ovim izborima pomalo, a neki i više, gubitnici. Izlaskom svega do 60% građana na birališta, neke su stranke izgubile svoje odbornike, neki ugled, a neki pak niti kršenjem izbornih pravila nisu uspjeli sebi priskrbiti većinu. Sada ovi i ovakvi gubitnici trebaju zasjesti, podijeliti vlast i građanima osigurati kakav takav miran život i rad. Međutim, teško je prepustiti izgubljeno, a još je teže, kako izgleda, preuzeti osvojeno.

U prilog ovome ide i vijest da je na lokalnim izborima u drugom krugu u Srbiji oporbena koalicija „Zajedno“ pobijedila u Beogradu, Nišu, Kragujevcu, Novom Sadu, Zrenjaninu, Bečeju, Čačku... Lideri koalicije su ovo dočekali potpuno nespremni, ali su bez odlaganja krenuli u akciju. Još prije proglašenja konačnih rezultata glasovanja ušli su na sjednicu Izborne komisije u Beogradu tvrdeći da komisija želi lažirati rezultate. Potom su izašli na ulice gdje su sa svojim simpatizerima organizirali mitinge i to dan za danom. U Nišu je miting oporbene koalicije protekao uz mnoštvo policije i razbijenil izloga, a ocjenjuje se da

je na njemu učestvovalo oko 40.000 građana. Lideri koalicije bili su u vidljivoj euforiji, što svjedoči i izjava Danice Drašković, jedne od lidera SPO, da je sramota što Srbija nema Apisa i pravi terorizam, te kako na njih (vlast) treba bacati kamenje, trulu rajčicu i bombe, a što je izazvalo dosta polemike u javnosti i medijima. Sve u svemu, u srijedu je kidnapovana i držana u podrumu gdje se od nje pokušavala iznuditi predaja vlasti u Beogradu i Nišu u korist SPS-a. Međutim, izjava Danice Drašković i akcija koalicije spremno su dočekani od strane RTS-a koji je prosvjede nazvao nasilničkim i razbijačkim. Oporba je nasilnički nastrojena i kada gubi i kada dobija, tvrdio je RTS, svo vrijeme prikazujući što narod čeka ukoliko na vlast dođe koalicija „Zajedno“.

Međutim, niti vladajuća partija nije isplatila prije drugog kruga glasovanja mirovine, niti je ukinula blok tarifu za električnu energiju, kako se očekivalo. Umjesto da sebi priušti još po koji glas, dozvoljavala je RTS-u da prikazuje puštanje u promet već davno izgrađenih cesta, a gotova svaki dan je na malim ekranima otvarala po koju tvornicu dodajmo pri tom da su se tijekom cijele predizborne kampanje na TV ekranima mogli vidjeti samo kandidati SPS-a i JULJ-a dok se o oporbi čula tek po koja riječ. Socijalisti, nadalje, nisu vodili računa kako u velikim gradovima ima više gladi nego kruha, te pod motom bolje vrabac u ruci (SPS), nego golub na grani („Zajedno“), očekivali spokojno drugi krug glasovanja za općinske odbornike. Ako je osiromašeni

srbijanski građanin i dao svoj glas socijalistima na saveznoj razini, nakon trijumfalne i euforične sproslove JUL-a, isti taj građanin je odlučio da promjeni mišljeje, te je na općinskoj razini svoje povjerenje poklonio oporbi tj. koaliciji „Zajedno“.

U brojnim tužbama upućenim sudu, koalicija je ukazivala na nedozvoljene i protuzakonite radnje u izbornoj proceduri, međutim, niti na dan trećeg kruga glasovanja 24. studenog na njih nije bilo odgovora sve do večernjih sati kada je objavljeno da iste nisu usvojene. Koalicija je bojkotovala treći krug izbora i prosvjedovala zbog navodne krađe glasova. Ovih dana su na ulice izašli i studenti te u mirnom mimohodu kamenjem razbijali dostupne dijelove zgrade RTS-a.

Neki građani Beograda, kako se primjećuje, niti ne znaju što se zbiva i zbog čega se diže tolika buka.

I dok se ne pokaže čije je pravo jače - olovke i glasačkih listića ili vlasti po svaku cijenu - vodiće se ova postizborna utrka u kojoj se razmatra mogućnost vraćanja mandata od strane koalicije „Zajedno“, dok ministar vanjskih poslova SR Jugoslavije obrazlaže Odboru za međunarodne odnose europskog parlamenta nastala zbivanja na političkoj sceni.

Na proteklim izborima prvog, drugog i trećeg kruga postoji još jedna globalna grupa gubitnika, a to su nacionalne manjine. Već sama činjenica da su se izbori vodili po većinskom sistemu, a ne na temelju parlamentarne demokracije, oni su gubitnici. Da je to točno govore i izborni rezultati jer su se

manjinske stranke, a neke ih manjine niti nemaju, morale rame uz rame izboriti za svoje mjesto u parlamentima bez obzira na brojnost. Na osnovu komentara postignutih rezultata jasno je da većinskom narodu nije stalo do održanja i mišljenja manjinskih zajednica pošto njihove stranke proglašavaju usko nacionalističkim, jer teže, kako se navodi, izdvajanjima i priznavanju različitosti, a zaboravlja se pri tom da se one prvenstveno bore za svoja ljuska i kolektivna prava. Kako povijest ne počinje istoga trenutka kada se na nekakvu pojavu osvrćemo, tako se i relativan poraz pojedinih manjinskih stranaka ne može tumačiti samo od momenta objavljivanja izbornih rezultata. Valjalo bi se prisjetiti sprovedenih podjela unutar manjina, uvođenja raskola u njihove redove kao i smišljene antipropagande o njihovim zahtjevima i djelovanju. Tek tada se trebaju analizirati i komentarisati izborni rezultati.

Međutim, bez obzira što je danas glava većinskog naroda u pijesku, nitko neće i ne može zaustaviti demokratizaciju koja je uvjet za punopravno učešće u radu međunarodne zajednice. Jer, ako SR Jugoslavija želi u Evropu i druge međunarodne institucije, morat će po slovu zakona, a i u praksi, dati manjinama na svojem teritoriju pripadajuća prava. Od tada se opstanak manjina neće moći uslovljavati nikakvim izbornim rezultatima, a niti će manjinske zajednice činiti, kao što je danas slučaj, međuprostor između čekića i nakovnja - vladajuće partije i oporbe, obzirom da je jasno kako, niti jedna, niti druga, nisu mnogo zaineteresirane za boljku manjina.

Urednica

Vijesti

Nakon sprovedenog prvog i drugog kruga glasovanja za savezne, pokrajinske i lokalne izbore održane 3. i 17. studenog ove godine, Glavni izborni stožer Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini se zahvaljuje svim svojim biračima i priopćava da je na izbore izišao na svim razinama i to: na saveznom listom za Vijeće građana imao je tri kandidata, a nosilac liste je bio mr. Bela Tonković, za pokrajinski parlament također tri kandidata, a za općinski parlament DSHV je imao 18 kandidata u Podružnici u

Subotici dok je u Podružnici Sombor na izborima za općinski parlament učestvovalo tri kandidata, a u Novom Sadu također za općinski parlament jedan kandidat ove stranke.

Lista DSHV-a za saveznu Skupštinu nije prošla, kao ni kandidati za pokrajinsku Skupštinu, a na lokalnoj razini stranka je dobila 3 svoja odbornika i to: Martina Bačića, Ivana Čovića i Ivana Stipića.

Stranka je na uočene nepravilnosti prilikom izbornih radnji uložila više žalbi, ali one nisu usvojene.

Sombor

Na proteklim izborima za somborski općinski parlament učestvovala su 3 kandidata stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Podružnice Sombor. Od njih, u drugom krugu glasovanja izabran je za općinsku Skupštinu Stipan Knezi, predsjednik Mjesne organizacije Svetozar Miletić. Inače, u općinski parlament u Somboru, koji broji 55 odbornika, 11 mandata ima SPS, 1 mandat JULJ, 4 odbornika ima VMDK, 1

odbornika SVM, 1 odbornika DSHV, 4 mandata je osvojila SRS, 2 mandata SDS - srpskih zemalja i 30 koalicija "Zajedno". Na ovim izborima koalicija "Zajedno" i Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara je imala izbornu suradnju, tako da su imali zajedničkih kandidata.

Što se tiče izbora provedenih u Novom Sadu u Podružnici DSHV-a u Petrovaradinu, stranka je imala jednog kandidata koji nije osvojio dovoljan broj glasova za ulazak u novosadsku Skupštinu.

* * * * *

VIJESTI

Sandžak

Svoju pobjedu na saveznim i lokalnim izborima koji su se održali 3. i 17. studenog, Muslimansko nacionalno vijeće Sandžaka naziva "Sandžačkim proljećem" i smatra da je bošnjačko-muslimanski narod na ovim izborima položio ispit iz nacionalnog jedinstva. Uprkos medijskoj blokadi, kako se ističe, rezultati izbora su sasvim očekivani. Na saveznoj razini "Lista za sandžak dr. Sulejman Ugljanin" je za Vijeće građana osvojila je dva poslanička mandata, a na općinskoj razini ova lista u općinama Novi Pazar, Tutin, Sjenica, Prijepolje dobila je dvije trećine odborničkih mjesta, dok je u isto vrijeme Socijalistička partija Srbije i Jugoslavenska udružena ljevica doživjela pravi krah. Koalicija pet bošnjačkih stranaka osvojila je tri mandata i na republičkim izborima u Crnoj Gori. Postignuti rezultati su odraz dobrog programa koalicije Sandžaka, kao i ugleda koji dr. Sulejman Ugljanin ima u bošnjačko-muslimanskom narodu.

Tako je u Sandžaku narod rekao svoje na sasvim demokratski i regularan način.

* * * * *

Washington

6.11.1996

Danas je u Washingtonu objavljen rezultat predsjedničkih izbora sprovedenih u SAD 5. 11.. Za predsjednika ove velike svjetske sile izabran je dosadašnji predsjednik Bill Clinton. On je osvojio 50% glasova svojih birača a Reubliškanski kandidat Bob Dole 41%.

* * * * *

PROSLAVA 190. OBLJETNICE TEOLOGIJ U ĐAKOVU

U Đakovu je 6. studenog svečano proslavljena 190. obljetnica najstarijeg visokog učilišta u Istočnoj Slavoniji - učilište Teologije i Bogoslovno sjemenište. Đakovska Teologija i Bogoslovno sjemenište su oduvijek bili organski dio hrvatskog visokoškolskog sustava, a i danas su neraskidivi dio suvremenog sveučilišta. Na svečanosti su bili nazočni brojni uzvanici među kojima izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Vladimir Šeks, biskup đakovačko srijemske biskupije Ćiril Kos i biskup koadjutor Marin Srakić, banjalučki biskup Franjo Komarica, predstavnici osiječkog Sveučilišta, gosp. Adalbert Rebić predstavnik katoličnog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, predstavnici Županije i

brojni svećenici. Svečanu misu je u đakovačkoj Katedrali služio biskup đakovačko-srijemski Ćiril Kos, a potom je u čast 190. obljetnice najstarijeg visokog učilišta u Istočnoj Slavoniji održana i svečana Akademija sa temom "Filosfsko-teološko učilište u Đakovu". Na akademiji su bile uručene i diplome diplomiranim teolozima koji su studij završili na Teologiji u Đakovu, a najboljim studentima su uručene godišnje nagrade.

Istog dana je u dvorištu zgrade Teologije msgr Ćiril Kos blagoslovio temeljni kamen koji obilježava mjesto gdje će se graditi nova i moderna biskupijska knjižnica.

* * * * *

Prema podacima Savezne vlade Republike Austrije ona je u 1995. godini iz svoga proračuna (budžeta) dala za potrebe nacionalnih manjina 52,36 milijuna šilinga (oko 7,5 milijuna DM). To je za 14 milijuna više go 1994. godine. Gradišćanski Hrvati su od toga dobili 18,3 milijuna, Koruški Slovenci 17,5 milijuna, Mađari i Česi po 5 milijuna, Romi 3,5.

Hrvatske ustanove u SRJ do sada nisu dobile od države niti jedan dinar.

* * * * *

Piše : mr. Bela Tonković

IZBORI, IZBORI...

U demokratskom poretku izboru su kriterij procjene proteklog rada i rešeto za budući sastav parlamenta i rad parlamentarnih političkih snaga. U takvom poretku izbori su slobodni, izvan utjecaja svih triju državnih ustanova: izvan utjecaja zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti.

Na koricama dosjea izbora u SRJ 1996. unaprijed je vlast ispisala da su demokratski. Kakvi bi i mogli biti kad su tako odredili i nesveto bračno dvojstvo i protusveto stranačko trojstvo?!

Predizborna kampanja je protekla naoko mirno: svatko je ispričao svoju priču pod uvjetima koje su propisali navedeni čimbenici i o „državnom” (čitaj vlastitom) trošku pod budnim okom cenzure (ni plaćene komercijalne emisije nisu se mogle emitirati dok to nisu odobrili spomenuti čimbenici) i uz nagr(a)du od 6.000 Ndin po saveznoj izbornoj jedinici.

U tome smo svi bili „jednaki” po za najpliće umove, prihvatljivoj verziji do ponedjeljka 18.11. kada se u poduzećima nepodobnih vlasnika (i u nekim podobnima - onako radi pokrića) pojavila financijska policija radi „rutinske kontrole”. Rutina se sastojala u rutinskom kažnjavanju „prekršaja i neregularnosti”, koje je, dakako, ona definirala. Nitko, baš nitko!, neće posvjedočiti da je bilo „prijateljskih savjeta” na čiji račun treba uplatiti „neznatnu podršku” i onda će „sve biti u redu”. A tko nije za

red?! Ponetko, po svoj prilici, još dodatno i za mir i red. Ne zvuči li to nekako kao poznata jeka iz prošlosti: mir, red i rad. I strojevi korak...

Netko je ovih dana napisao da na izborima u logoru uvijek pobjeđuje uprava.

Ne želimo neuspjeh prikazati kao uspjeh. Glavni cilj izbora u ovakvom sustavu nije postignut. I to je gorka pilula. Ali nije poraz. Napredak je očit i u normalnim prilikama bio bi dovoljan za izbor kadnidata. Ali prilike ipak nisu normalne, jer u logoru uvijek pobjeđuje uprava. Programirana i s državnim organima usklađena ofanziva protiv DSHV („Glavni cilj nam je razbiti jedno-nacionalne stranke”), zaplašivanja, prijetnje, pod-metanja neistina i poluistina, otvorene laži i ogovaranja (ponekad tolerirana i od naših” ljudi bez da su suprostavali), pa i ucjene (zna se” tko će biti otpušten), na čisto političkoj osnovi utemeljenih odluka izborne komisije i suda i otvorenih manipulacija brojanja glasova morali su donijeti „pobjedu”. Da „pobjedu”, jer je to i izmanipulirana i Pirova pobjeda koja je izazvala osude diljem svijeta i još će više pšodignuti letvicu, koju moramo preskočiti da bismo mogli ući u Europu i koja je uzrokovala odlaganje ukinuća spolnjeg zida sankcija.

Na uvod ofenzive protiv DSHV i hrvatske opcije udarili su svoj pečat oni kojima je hrvatstvo postalo šuplje, samo deklarativna etiketa, fasada iza koje ništa ne stoji, koji poraz ne

mogu prihvatiti pa se pod plaštem „liberalne građanske opcije” zakrvavljenih očiju bore protiv „stranke s nacionalnim predznakom” (čitaj DSHV). Budući da ona, eto, još uvijek nije postigla svoje ciljeve, treba je ukinuti, a ako to nije moguće, onda treba postići da se ona ili sama ukine ili je iznutra rastočiti, spolja je stalno napadati i uništavati njezin ugled. Tako su, objektivno promatrajući, i „demokrati” (a oni to jesu! - dakako po svojoj procjeni) išle na ruku onima koji nas žele pretvoriti u marljivu i poslušnu skupinu koja će biti politički obezglavljena i neće imati nikakvog utjecaja na svoju sudbinu.

Velik smo trud uložili u izbore. Mi nismo pobijeđeni u demokratskoj i fer trci - uvjeren sam da ćemo sačuvati lokalnu vlast, makar s tijesnom većinom.

O ovome treba razmisliti svatko, a posebno tko je spreman upustiti se u političku avanturu bez dovoljne sigurnosti u pobjedu.

Naš cilj je dugoročan, ali realno ostvariv. I to vrlo brzo, brže nego se u ovom trenutku i misli. Na ovim izborima se nije glasalo za ili protiv koncepta DSHV o statusu, pravima i samoupravi Hrvata u SRJ, već o nekim, doduše važnim, ali sasvim drugim pitanjima. I ta pitanja su za nas važna, jer je normalan put utjecaja na tijek političkih događanja upravo parlamentarni rad i sudjelovanje u vlasti. Ograničavanje utjecaja u parlamentu kao rezultat izbora u jednom mandatu uopće ne

znači neprihvatanje neke ideje od strane pučanstva koje je dovedeno u takvu situaciju da se ustvari ne izjašnjava o toj ideji, već se mora boriti za svagdanju koricu kruha.

Koncept DSHV o manjinskim pravima hrvatske nacionalne zajednice u SRJ temelji se na međunarodnim propisima čije ostvarenje će država morati omogućiti bez obzira na izborne rezultate. Izborni rezultati su u zakonodavnoj skupštini izuzetno važni radi brzine procesa ostvarenja tog koncepta. To smo vidjeli u subotičkoj skupštini prilikom usvajanja službene upotrebe hrvatskog jezika u općini Subotica. Uprkos mogućnosti koje predviđa savezni ustav, oni koji nam naša prava osporavaju pokušali su onemogućiti ostvarenje tih prava pravnim izmišljotinama i opstrukcijom. Svjedoci smo i neispunjavanja potpisanih sporazuma tijekom zadnjih šest godina. Zbog onemogućavanja takvog ponašanja je upravo važna prisutnost onih snaga u parlamentu koje će biti pouzdane u ostvarenju demokracije i demokratskih institucija. DSHV je dokazao da je takva snaga.

Život teče dalje i radit ćemo dalje pod okolnostima koje su nastale poslije ovih izbora. Radit ćemo još čvršće zbitim redovima imajući pred očima svoje ciljeve i uvjereni u njihovu ispravnost i opravdanost.

* * * * *

Reintegracija

U zadnje vrijeme nema dana da se među udarnim vijestima svjetskih medija ne nađe nešto o sadašnjem stanju ili budućnosti hrvatskog Podunavlja. Osim vijesti o jednostranom produžetku mandata trupa OUN (bez suglasnosti Hrvatske, ali s njezinim prihvatanjem rezolucije) udarna vijest je svakako bila da su 8. studenog predstavnici Srba s područja pod kontrolom UNTAES-a bili u Zagrebu u predsjedničkim dvorima pozdrave „svoga predsjednika“. Predsjednik dr. Franjo Tuđman im je rekao da je u interesu hrvatske vlasti da u Podunavlju ostanu Srbi koji prihvaćaju hrvatsku državu i život zajedno s lokalnim hrvatskim i drugim pučanstvom“, a dr. Vojislav Stanimirović, vođa srpskog izaslanstva je rekao dr. Tuđmanu: „Vi ste predsjednik Republike, mi to razumijemo i uvažavamo“. Kasnije je dodao komentar: Ako smo mi građani Hrvatske, onda je predsjednik Hrvatske i naš predsjednik. „Na prvi pogled ovaj korak je prvorazredna senzacija i pravi obrat u odnosima Srba prema Republici Hrvatskoj. Ipak se potsjetimo da su urbani Srbi poslije prvobitnih očijukanja s namjerama ruralnih Srba vrlo brzo shvatili da pobuna, rat i otcjepljenje nemaju realnih šansi za budućnost, pa su svojom suradnjom u parlamentima i s državnim ustanovama faktično priznali Republiku Hrvatsku, ovakvu kakva jest, kao svoju državu. Sa

strane Hrvatske dobra volja je stalno isticana: od Ustavnog zakona o pravima nacionalnih zajednica ili manjina, osiguranog direktnog zastupstva u općinskim i županijskim vijećima i Saboru, proporcionalnoj zastupljenosti u organima državne uprave, sudstva i policije, do položaja potpredsjednika Sabora i Vlade. To nisu bili, niti su sada podobni ljudi koje je vlast odabrala, već autentični predstavnici izbarani od Srba na sprskim izbornim listama. Tako je to u nacionalnoj državi“, a o svemu tome mi u „građanskoj državi“ samo sanjati možemo. Bar za sada.

Ipak, kako sada stoje stvari u istočnoj Hrvatskoj? Kada se poslije „Bljeska“ i „Oluje“ konačno uvidjelo kako se stvari razvijaju, prekoračio se Rubikom i „pristalo“ na mirnu reintegraciju, ali pod uvjetom da se proglasi opća amnestija. Po diktatu OUN-a sročena je tekst amnestije i činilo se da su svi zadovoljni. Da, zadovoljan je bio onaj koji je i prije mogao biti zadovoljan - onaj tko se nije imao čega bojati ni prije amnestije, ali oni ne odlučuju. Odlučuju oni koji su i prije, tj. za vrijeme cijele krize odlučivali. Da bi postavili novi uvjet mirnoj reintegraciji, ustanovili su „veće opština“ i sada traže da se cela oblast integriše kao celina“. E kada se to prihvati onda bi bili spremni prihvatiti i praktične korake: hrvatske osobne dokumente, plaćanje poreza i dr.! A što ako Hrvatska ne prihvati ovaj

istočne Hrvatske i mi

zahtjev? Dr. Vojislav Stanimirović, trenutni tamošnji lider izjeavljuje: „Ja želim da ostanem ovde i nakon isteka mandata UNTAES, ali ne po svaku cenu“. Koja je „cena“ koju bi Hrvatska trebala platiti gosp. Stanimiroviću i njegovoj ekipi da ostanu? Ta „cena“ je autonomija. Stanimirović objašnjava: Kada se kaže autonomija, to jako bode oči. Uopšte nije bitan naziv (...) bitan je sadržaj, odnosno uslovi za normalni život. Zna se koja vlast tu može biti - to je lokalna vlast, na nivou opština, i u najboljem slučaju regije ili „županije“. Lokalna vlast, dakle, možda, ali državna - ne! Ta vlast „znači kultura, vera, škole, mogućnost da naša deca jedan određen period ne služe vojsku, da ova zona bude demilitarizovana“. Osim vojne službe i demilitarizirane zone sve im stoji na raspolaganju, pa nije potrebno kucati na otvorena vrata. Ipak se ne radi samo o navedenim područjima. To potvrđuju i već izrađeni planovi za masovno preseljenje u Vojvodinu i, prema neslužbenim, ali pouzdanim izvorima već poduzete pripreme za njihov prihvata u pograničnim općinama Bačke i Srijema. Ipak se radi o zahtjevu da se „oblast“ integrira kao cjelina, ne samo teritorijalno već i strukturalno. Radi se o zahtjevu da Hrvatska prihvati cijelu teritoriju kao zaokruženu cjelinu sa svim postojećim strukturama vlasti i uprave, s postojećim javnim poduzećima, sa svim ljudima na sadašnjim

položajima, bez obzira na svoju teritorijalnu organizaciju, općedržavna javna poduzeća i prognanike koji nestrpljivo čekaju povratak. Oni bi se po ovom konceptu mogli vratiti kao nezaposleni doseljenici. I sve to treba zapečatiti rezultatima izbora po sistemu „glasati mogu svi nazočni i samo oni“.

Ako to neće biti tako, onda „cena“ nije plaćena i gospodin Stanimirović će na čelu svoje ekipe krenuti putem Milana Martića (živi u Banjoj Luci), Gorana Hadžića („tera biznis po Novome Sadu“), Milana Milanovića (vratio se „kući“ u MUP Republike Srbije), a narod će prepustiti njegovoj sudbini, jer - odslužio je svoje.

Što ako poslije 50.000 ljudi iz zapadne Slavonije, oko 200.000 iz kojekavih okrajaka, 100.000 iz jugozapadne Bosne i 80.000 iz Sarajeva (sve od 1991.) stigne iz istočne Hrvatske još jedan val ljudi koji ne mogu smisliti šahovnicu? (Za njih je svaki Hrvat šahovnica.) Da li nas čeka isti scenarij kao prošle godine? O tome treba razmisliti i na tu varijantu se treba pripremiti.

DSHV je svojom aktivnošću, pogotovo na međunarodnom planu, ublažio udar tih valova. To vrlo dobro znaju oni, koji su bili direktno na udaru. Na mnogim područjima, napose u Bačkoj, problemi su čak svedeni na incidente - izbjegnuta je kriza. To pogotovo vrijedi za Suboticu. To je bilo moguće samo uz odgovarajuću podršku naroda.

U ovom kontekstu vrijedi priča o braći i prutovima: prutovi se jedan po jedan lako slamaju, ali se ne mogu slomiti kao snop.

Ne želim širiti katastrofobično raspoloženje, ali prisjetimo se obećanja i izjava u predizbornoj kampanji. „Bunjevci - konstitutivan narod“ nije najavio bilo tko, već sam potpredsjednik vlade Republike Srbije. „Glavni cilj nam je uništiti nacionalne stranke“ (Milan Jerinkić, bivši šef subotičkog SUP-a i sadašnja glavna udarna snaga vladine parastranke JUL na predizbornom skupu u Starom Žedniku). To nisu prazne riječi, već programi koji se sprovode u djelo državnim mehanizmima - i policijskim snagama. Zašto oni upravo sada javno obznajuju svoje ciljeve. Da nas se razmrvi i obezglavi i - onda je sve moguće. Oslonit će se na ulizice i mekušce i „privolit“ će ih da oni urade prljavi posao. Budući da su mekušci i ulizice artikli za jednokratnu upotrebu i kratkog roka trajanja, kad obave prljavi posao - odbacuju se. Poslodavci će čak i krivicu na njih svaliti.

Snažna organizacija i jaka podrška naroda su jedino jamstvo da nas se neće svesti na beznačajnu sivu masu, ili prognati. U ovom trenutku su nam sloga i jedinstvo potrebniiji nego ikada.

Ne dajmo se zavaravati medenim uzicama. Njezina slast kratko traje, a onda slijedi buđenje s ukusom gorkog pelina.

Bela Tonković

IN MEMORIAM:

JAKOV KOPILOVIĆ

1918. - 1996.

Jakov Kopilović je rođen u Subotici 9. srpnja 1918. godine u siromašnoj obitelji. U vrijeme redovitog školovanja završio je četiri razreda tadašnje gimnazije u Subotici i po želji oca radio kao šegrt na željeznici. Zaposlio se potom kao tramvajski kondukter, ali je uz to privatno nastavio školovanje, te je započetu gimnaziju u Subotici završio u Zagrebu 1941. godine.

U vrijeme dolaska mađarskih okupatora boravio je u Subotici gdje biva ranjen, a nakon oporavka vraća se u

Zagreb gdje završava filozofski fakultet. U Suboticu se vraća nakon rata 1945. godine, gdje radi u prvo vrijeme kao činovnik, da bi docnije postao profesor. Bio je jedno vrijeme ravnatelj srednje škole u Subotici. Tijekom svog života kojeg su pratile brojne teškoće, neizvjesnosti kao i teško školovanje, Jakov Kopilović je uspio afirmirati se kao vrlo cijenjeni pjesnik.

Do svoje smrti je uspio javnosti predložiti više svojih zbirki pjesama, a među

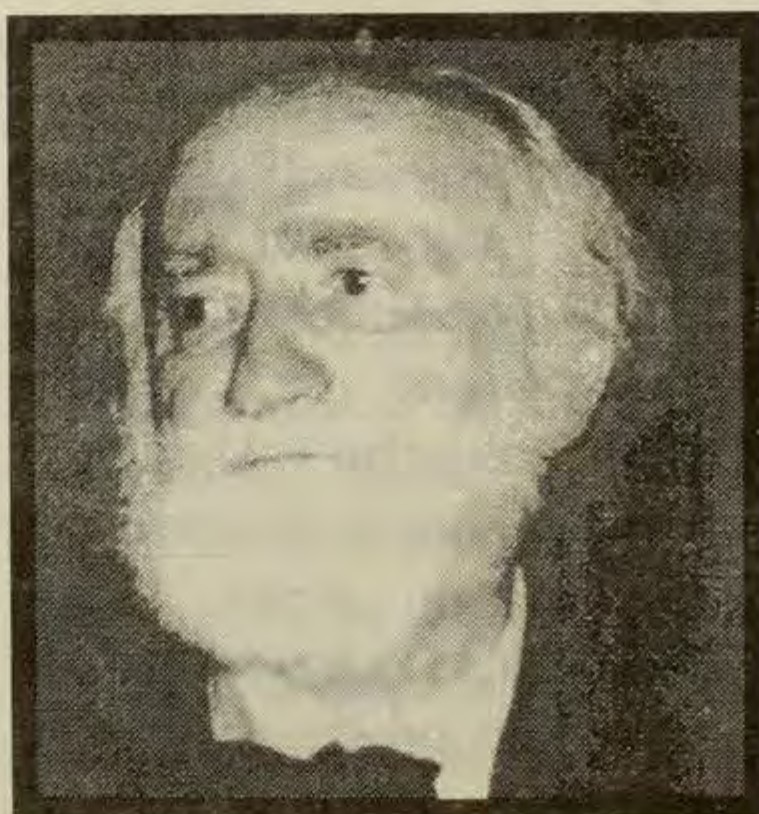
njegove najpoznatije pjesme spadaju: „Daleko od zavičaja“, „Tisuću i jedna noć“, „Soneti“, „Cesta pod suncem“, „Dužijanica“ i druge.

Jakov Kopilović umro je u Subotici 18. studenog 1996. godine i do svog posljednjeg dana se borio za svoj hrvatski narod i zavičaj. Pokopan je na Kerskom groblju, a od njega se u ime Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini oprostio mr. Bela Tonković.

OPROŠTAJNI GOVOR
NAD GROBOM PROF.
JAKOVA KOPILOVIĆA
21.11.1996.

Okupili smo se na privremeni oproštaj od dragog nam prijatelja Jakova Kopilovića, čovjeka ideala, duha i riječi, čovjeka ustrajna.

U bogatstvu njegove naravi i duha visoko mjesto je zauzimala ljubav prema svom hrvatskom - bunjevačkom narodu. On je bio svjestan Hrvat i Bunjevac. Zbog toga je imao velikih neprilika još u kraljevini, a 1941. bio je prognan u Hrvatsku. Preteške ratne godine proživio je u Zagrebu, bez svoje rodbine, ali tijesno povezan s komilitonima iz Bačke koji su

s njim dijelili prognaničku sudbinu. Zbog svoje nacionalne svijesti imao je i kasnije stalno neprilika. Vrlo se veselio hrvatskom proljeću. Uvijek je sanjao o hrvatskoj državi, makar ona bila tolika da je on za jedan dan može oprčati. Ova njegova sintagma je ušla u svijest mnogih nas i u povijest.

Čim se ukazala prilika, uprkos gorkog životnog iskustva, opet se uključio u i u političku borbu. Jakov Kopilović je jedan od osnivača Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i naš ustrajan član. Bio je aktivni sudionik svakoga skupa. Svoje rodoljublje iskazivao je prosebno kroz svoju poeziju. U svim teškim danima s Jašom suse mogli voditi duboki razgovori i skupa tražiti rješenje.

Opraštamo se od profesora Jakova Kopilovića - Jaše zahvaljujući Bogu što smo zadnjih šest burnih, ali povijesno izuzetno važnih godina proživjeli boreći se skupa za zajedničke ideale.

„Parcela 1944.”

KOMEMORACIJA NEDUŽNIM ŽRTVAMA

U studenom se mjesecu prisjećamo svih mrtvih i njihovih dobrih djela koja su za života učinili. Prisjećamo se mrtvih iz svojih obitelji, ali i onih koji su zbog nečije samovolje, ne svojom krivicom, izgubili život.

U to ime je 2. studenog, kao i ranijih godina, održana komemoracija na „Parceli 1944.” na Senčanskom groblju u Subotici. Na dijelu iza groblja su mučki ubijeni i bez obilježja pokopani osumnjičeni za suradnju s okupatorom u II. svjetskom ratu, a nakon, kako neki tvrde, oslobađanja Subotice 1944. godine. Ove žrtve su stradale u periodu od 1944. i 1945. godine, proglašene su krivim, strijeljane su noću, a da im se nije pružila prilika za obranu. Ne zna im se točan datum smrti, niti su svi do danas identificirani.

Na komemoraciji 2. studenog služena je eku-
menistička misa uz nazočnost ožalošćenih članova obitelji poginulih, izaslanika mađarske ambasade u Beogradu, predstavnika lokalne samouprave, te predstavnika više političkih i kulturnih udruga. Nakon svečanosti izaslanstva su položili vijence na spomenik, a nazočni građani zapalili svijeće.

Što se tiče cjelokupnih zbivanja i podataka oko „Parcele 1944.”, još 1990.

godine je Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara počela ispitivati činjenice i prikupljati materijal kako bi se što točnije utvrdila imena žrtava kao i njihov broj.

Na „Parceli 1944.” je ova stranka 1993. godine prvi puta organizirala komemoraciju na kojoj su, također po prvi put, javno prisustvovali i članovi ožalošćenih obitelji. Naime, iako se o ovom mjestu znalo u narodu, na njega je pristup decenijama bio zabranjen od strane vlasti, te su članovi obitelji strijeljanih, krišom, noću, u vrijeme blagdana Svih Svetih i Dana mrtvih u studenom, donosili cvijeće i polagali ga na mjesta gdje su pretpostavljali da se nalazi njihov član obitelji.

Godine 1994. izdata je i knjiga „Memento” koja sadrži imena pogubljenih, ali se taj spisak svake godine nadopunjuje te danas ona sadrži ime 621. žrtve. Prošle godine je na „Parceli 1944.” otkriven spomenik nazvan

„Ptica slomljenih krila”, a sazidan je i zid na kojem će biti uklesana imena žrtava. Ove godine je na ovom zidu uklesano 159 imena.

Među stradalima su građani raznih nacionalnosti: Hrvati, Mađari, Nijemci. . .

Obzirom da u Subotici ima više spomenika palim žrtvama, na komemoraciji je naglašeno kako bi najsvrsishodnije bilo sagraditi u njihov pomen jedan zajednički spomenik koji bi simbolizirao stradanje subotičkih građana u 20. stoljeću.

Međutim, pored „Parcele 1944.” širom Vojvodine ima još mnogo mjesta na kojima se nalaze ovakve ili slične masovne grobnice. Na njih neki žele zaboraviti, ali su svedočenja tu i ne mogu se negirati.

Lidija Molzer

Strassbourg

HRVATSKA POSTALA ČLANICOM VIJEĆA EUROPE

Hrvatski stijeg se 6. studenog zavijorio u Strassbourgu ispred Palače Europe nakon svečanog potpisivanja izjave o pristupanju Republike Hrvatske u Vijeće Europe. Tako je Hrvatska i zvanično postala 40. punopravnom članicom ove najstarije europske političke organizacije.

Svečani prijem Hrvatske u Vijeće Europe obavljen je u Palači uz nazočnost najistaknutijih čelnika VE i tajnika Daniela Tarschysa, koji je u svom govoru istakao kako je Hrvatska novi član, ali i stari znanac obzirom da je već nekoliko godina hrvatsko izaslanstvo nazočno u Parlamentarnoj Skupštini te u Kongresu europskih lokalnih i regionalnih vlasti. Pozdravio je spremnost Hrvatske da ide putom demokracije i promiče principe europske suradnje, pri čemu je na sebe primila i velike obveze.

Na čelu izaslanstva Republike Hrvatske bio je potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić. On je ovom prilikom glavnom tajniku VE uručio pristupnicu potpisanu od strane predsjednika RH dr. Franje Tuđmana, a kojom se potvrđuje da Hrvatska prihvaća Statut Vijeća Europe.

Kod prijema u punopravno članstvo VE, dr. Mate Granić je potpisao i

Europsku okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina, te Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ova konvencija je osnovni dokument Vijeća Europe koji potpisuje svaka članica pri pristupanju, dok je Europsku okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina do sada potpisao i ratificirao vrlo mali broj zemalja članica VE. Pored ovoga, dr. Mate Granić je potpisao i konvenciju kojom Hrvatska priznaje pravo jurisdikcije Europskom sudu za ljudska prava u Strassbourgu, što praktički znači da će se hrvatski građani moći obratiti ovom sudu kada su im iscrpljene sve mogućnosti sudske zaštite u zemlji, a ova mogućnost moći će se primjenjivati nakon ratifikacije potpisane konvencije.

Ulaskom u VE, Hrvatska je na sebe preuzela brojne obveze, ali joj se kao 40. punopravnoj članici otvaraju vrata ka drugim europskim asocijacijama i omogućuje ulazak u europsku obitelj demokratskih država. Ovo joj članstvo omogućuje pristupanje srednjeeuropskim organizacijama za slobodnu trgovinu, ulazak u brojne svejstke financijske tijekove, te omogućuje članstvo u programu „Nato“-a „Partnersvo za mir“.

Iako je na prijem u Vijeće Europe čekala više godina, 6. studenog 1996. je isto toliko važan politički momenat u povijesti Hrvatske kao i diplomatko priznavanje - priznavanje njene suverenosti i samostalnosti 1991. i 1992. godine, te njezin prijem u Ujedinjene Narode 1992. godine.

Obraćajući se naciji u povodu prijema RH u Vijeće Europe, predsjednik dr. Franjo Tuđman je istakao: „Hrvatski je narod smogao začuđujuće smage i zrelost, kojima je sam, vlastitim snagama - samo uz Božju pomoć - izvojštio svoje mjesto u međunarodnom poretku, pa sada i u Vijeću Europe“.

Sve u svemu, ovo je vrlo važan događaj ne samo za Republiku Hrvatsku, već i za Vijeće Europe jer je 6. studenog dobilo članicu koja će promicati europska načela demokracije. Za hrvatsku javnost ovo je zasluženi uspjeh Hrvatske, ali i trajna odgovornost. Preuzimanjem ove odgovornosti, Hrvatska je načinila prvi korak k europeizaciji i oživljavanju hrvatske privrede, nakon čega slijedi puno teži posao - Europska Unija.

Lidija Molzer

KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA (Rim, 4. studenog 1950.)

Vlade potpisnice, članice
Vijeća Europe,

uzimajući u obzir Opću
deklaraciju o ljudskim pra-
vima koju je Opća skupština
Ujedinjenih naroda proglasila
10. prosinca 1948;

uzimajući u obzir da ta
deklaracija nastoji osigurati
opće i djelotvorno priznanje
i poštovanje u njoj pro-
glašenih prava; uzimajući u
obzir da je cilj Vijeća Eurpe
postizanje većeg jedinstva
njegovih članica, da je jedan
od načina postizanja toga cilja
očuvanje i daljnje ostvarivanje
ljudskih prava i temeljnih
sloboda;

potvrđujući svoju duboku
privrženost tim temeljnim
slobodama koje su osnova
pravde i mira u svijetu i koje
su najbolje zaštićene istin-
skom političkom demo-
kracijom s jedne strane te
zajedničkim razumijevanjem i
poštovanjem ljudskih prava o
kojima te slobode ovise s
druge strane;

odlučne, kao vlade euro-
pskih država koje su vođene
istinskim duhom političkih
ideala i tradicije poštovanja
slobode i vladavine prava,
koji su njihova zajednička
baština, poduzeti početne
korake da bi zajednički
osigurale ostvarenje odre-
đenih prava utvrđenih
Općom deklaracijom;

sporazumjele su se kako
slijedi:

Članak 1.

Visoke ugovorne stranke
osigurat će svakoj osobi pod
svojom jurisdikcijom prava i
slobode određene u odjeljku
I. ove Konvencije.

ODJELJAK I.

Članak 2.

1. Pravo svakoga na život
zaštićen je zakonom. Nitko se
ne smije biti namjerno
lišen života osim u izvršenju
sudske presude na smrtnu
kaznu za kaznena djela za
koje je ta kazna predviđena
zakonom.

2. Nije u suprotnosti s
odredbama ovog članka
lišenje života proizašlo iz
upotrebe sile koja je bila
nužno potrebna:

a) pri obrani bilo koje
osobe od protupravnog na-
silja;

b) pri zakonitom uhi-
ćenju ili pri sprečavanju
bijega osobe zakonito lišene
slobode;

c) radi suzbijanja pobune
ili ustanka u skladu sa
zakonom.

Članak 3.

Nitko se ne smije pod-
vrgnuti mučenju ni ne-
čovječnom ili ponižavajućem
postupanju ili kazni.

Članak 4.

1. Nitko se ne smije držati
u ropstvu ili ropstvu sličnom
odnosu.

2. Nitko se ne smije siliti
na prisilan ili obvezatan rad.

3. U svrhu tumačenja
ovog članka pojam „prisilni ili
obvezatni rad” ne obuhvaća:

a) svaki rad koji se u
skladu s člankom 5. ove
Konvencije zahtijeva od neke
osobe na redovitom izdr-
žavanju kazne ili za vrijeme
uvjetnog otpusta na slobodu;

b) svaku vojnu službu ili,
u zemljama gdje se dopušta
odbijanje obnašanja vojne
službe zbog prigovora sa-
vjesti, drugu službu određenu
umjesto obvezatne vojne
službe;

c) svaku vojnu službu
koja se traži u slučaju
nepogode ili nesreće koje
ugrožavaju život i blagostanje
zajednice;

d) svaki rad ili službu koji
su dio uobičajenih građan-
skih obveza.

kojem će se brzo odlučiti
o zakonitosti njegova pritva-
ranja ili o njegovu puštanju
na slobodu ako je pritvaranje
bilo nezakonito.

5. Svatko tko je žrtva
uhićenja ili pritvaranja su-
protno odredbama ovoga
članka ima izvršivo pravo na
odštetu.

Nastavit će se

INTERVIEW

Interview: dr. Alois Mock, političar, prijatelj Hrvatske
i počasni građanin Osijeka

ŠANSNA HRVATSKE JE U PRIBLIŽAVANJU EUROPSKOJ UNIJI

„Hrvatska je sama izborila svoju slobodu, a mi u Europi smo
sve to samo promatrali”

Premda je posjet dr. Aloisa Republici Hrvatskoj razumijevao gusto nabijen i bogat protokolarni program, njegova ekselencija se vrlo rado odazvala zamolbi vašeg novinara da ekskluzivno za „Glas Slavonije” odgovori na nekoliko pitanja. Naš je razgovor započeo u zagrebačkom hotelu „Esplanade”, a nastavljen u salonu zagrebačkog HNK, gdje smo pogledali opernu predstavu „Čarobna frula”. Ugodan sugovornik, iskusan političar, dr. Mock opširno odgovara na sva pitanja.

***Kako ocijenjujete sadašnji položaj Republike Hrvatske - unutar njezinih granica, kao i u svijetu?**

-Na područjima koja osiguravaju sigurnost i egzistenciju države, položaj Hrvatske je dobar. Republika Hrvatska je na tom području izričito mnogo učinila, jer cijeli rat i krizu nije bilo lako izdržati ni na ekonomskom planu. Hrvatska mora zatražiti i iskoristiti pomoć i potporu koju pružaju institucije europske unije. Hrvatska je sama izborila svoju slobodu, a mi u Europi smo sve to samo promatrali.

***Šta bi Republika Hrvatska mogla učiniti**

odmah, odnosno, koje su to pogodnosti na koje bi trebala obratiti pažnju?

-Hrvatska mora iskoristiti dvije stvari: prva, šansu u turizmu i drugo, da se što više približi Europskoj uniji. Pri tome mislim na jedan detaljni ugovor o asocijaciji s EU. Mi moramo i u tom smislu apelirati na savjest Evrope, imajući uvijek pred očima da je ta savjest zakazala kad se radilo o Vukovaru.

***Međutim, ni svi europski političari nemaju jedinstven stav o mjestu koje bi Hrvatska trebala zauzeti u Europi: neki su za to da se Hrvatska ipak više regionalno povezuje s istočnim dijelovima nekadašnje SFRJ - takav stav, recimo, zastupa i gosopdin Hans Van den Brooke?**

-Mišljenje da Hans Van den Brooke predviđa neku vrstu getoizacije time što Hrvatsku želi odvojiti od EU i stvoriti neki regionalni paket ne odgovaraju istini: Van den Brooke je bio prijatelj Hrvatskoj i Sloveniji, on je stvarao tzv. „EZ trojke” i jedini sporazum s EU koji je imao posljedica potpisao je upravo on. To nije getoizacija, već jedan regionalni pristup

rješavanja problema u ovom dijelu Europe.

***A kako Vi vidite problem regionalizacije u Europi?**

-Smatram da se regionalizacija u Europi mora provoditi na način decentralizacije, to znači da susjedi surađuju jedni s drugima - recimo Slovenija s Hrvatskom... To je logičan pristup s obzirom da imaju zajedničke interese. Drugi faktor je supsidijaritet, odnosno da se na lokalnoj razini rješavaju financijska i ekonomska pitanja, a treće, ne slažem se s pristupom regionalizaciji ovog prostora onako kako to sprovodi EU, jer premda su ovdje susjedi Slovenci, Hrvati, Srbi koji imaju zajedničke ekonomske interese, dodatni element je taj što se na ovom prostoru radi o narodima koji nemaju zajedničku kulturu i tradiciju, tako da je logičnije da se Hrvatska povezuje sa srednjom Europom, a ne sa Srbijom ili Crnom Gorom. Premda su na istom prostoru, oni nemaju jednake kulturne i civilizacijske povjesti.

***Kakvom Hrvatsku smatraju u Europi?**

-U Europi svi Hrvatsku smatraju kulturnom,

INTERVIEW

europskom nacijom. Međutim, Hrvatska bi se shodno tome morala ponašati, što znači biti velikodušna kada se radi o protivniku i odustati od nekih poriva za osvetom. Logično je da je kao odgovor na agresiju do tih osveta došlo, ali su one štetile ugledu Hrvatske.

***Vi sutra putujete u Vukovar. Kako vidite problem najistočnijeg dijela naše zemlje?**

-Držim da u politici ne postoje garancije, ali čini mi se da će istočna Slavonija vrlo brzo biti slobodna, odnosno da će se suverenitet Hrvatske proširiti i na taj dio zemlje. Tvrdim to zbog toga što mi se čini da je srbijanski predsjednik Slobodan Milošević postao realističan. To je pokazalo i uzajamno priznanje dviju država u međunarodnim granicama.

***Kako ocijenjujete djelovanje UNTAES-a?**

-Imam utisak da se taj vojni režim koji drži general Kleim pokazao korisnim, premda ne djeluje spektakularno. A da li se Kleinov posao odvija na dobrobit lokalnog pučanstva, vidjet ću sutra.

***Vjerujete li da će mirna reintegracija biti moguća?**

-Hrvati su pokazali spremnost da sudjeluju u mirnoj reintegraciji i suglasili se da ne upotrebe silu. Međutim, ako su ljudi humanisti, onda moraju učiniti sve da se reintegracija obavi bez upotrebe sile. Ali,

ako je potrebno zaštititi druge ljudske živote, potrebno je katkada upotrebiti i silu.

***Zajednica Njemaca i Austrijanaca koji žive u Hrvatskoj ponosna je na Vaš posjet. Kako vidite njihov položaj u suvremenoj Hrvatskoj?**

-Položaj manjine u Hrvatskoj samo pokazuje zrelost Hrvata i dokaz da su nakon Titove komunističke vladavine, u kojoj se nisu poštivala prava Njemaca, odmah uredili status ljudi čiji je maternji jezik njemački. Svojevremeno je progon Njemaca doveo do mnogo ubijenih pripadnika tog naroda, kao i do oduzimanja imovine. Od Hrvata smatram velikodušnim da su uredili pitanje građana njemačke i austrijske narodnosti. To bi bila, opet ukazujem, korisna prilika da se uredi do kraja i položaj Srba i to na velikodušan način, i premda su Hrvati bili žrtve agresije, da ne uzvrate istom mjerom. Hrvatska je kulturna nacija i to bi još više uvećalo ugled kulturne nacije. Naravno, čovjek mora biti velikodušan prema običnom narodu, što ne znači da se mora oprostiti onima koji su organizirali rat i činili zločine.

Autor:

Vesna Kljajić

Akademija o Martinu Lutheru

U organizaciji njemačke narodnosne zajednice DK „Donau“ u Novom Sadu, a uz suradnju sa evangelističko-luterskom, rimokatoličkom i reformatorskom crkvom održana je svečana Akademija sa temom „Martin Luther, njegov značaj u povijesti, religiji i književnosti“. Akademija je održana 26.10. i to u povodu tri značajna događaja: Dana ujedinjenja Njemačke 3.10., u povodu 450. obljetnice smrti Martina Luthera i svjetskog dana reformacije koji se slavi 31.10.

Ova tri događaja su od velike važnosti za prošlost, sadašnjost i budućnost Njemačke, jer predstavljaju osnov i pretpostavku napretka, kako Njemačke, tako i cijelog svijeta.

Naime, reformacija je dovela do podsticanja pronalazaštva i napretka. U to vrijeme Columbus je otkrio i svijetu podario nova prostranstva - Ameriku, Daiz je istražio obale Južne Afrike, a napredak i nova tehnička otkrića nitko više nije mogao zaustaviti. Otkriven je telegraf i radio. Iz Baltimora u Washington odaslata je prva poruka: "What hath God wrought!" (Što je načinio Bog!) Možda najviše o tim dostignućima govore riječi Martina Luthera nakon pronalaska Gutenbergove tiskare kojom je otiskana prva Biblija: "Tiskanje je dar preko kojeg Bog nastoji širiti Evanđelje. Ovo je zadnje svjetlo koje će se ras-plamsati prije propasti svijeta. Hvala Bogu da je pronađeno prije sudnjeg dana". Tema Akademije bila je izložena u tri dijela, a izlagali su je vrsni poznavaoци povijesti religije i germanistike.

Sandor Molzer

POSREDNICI I STRANA ULAGANJA

Iako se oporavak jugo-privrede neće dogoditi tako brzo kako su neki predviđali, skidanje sankcija međunarodne zajednice, makar koliko bilo to za sve učinkovito, ipak privuklo ovih dana u Suboticu strane ulagače iz Engleske. Izaslanstvo se željelo obavijestiti o mogućnostima ulaganja u pojedine privredne grane u Subotici. Obrazloženo im je da je najrentabilnije ulagati novac u male, privatne privredne organizacije, dok su ulaganja u gigante po tim informacijama nesigurna investicija.

Međutim, privrednici iz Engleske su željeli vidjeti kako funkcionira jedan gigant kao što je „Sever” ili BP „Cycle”, tvornice sa dugogodišnjom tradicijom. Zainteresiranost engleskog izaslanstva za privredne organizacije koje su se već ranije afirmirale u svijetu govori, ipak, kako strano ulaganje nije uvjetovano samo karakterom vlasništva, te da i mala privatna poduzeća, bez ozbiljnijeg obima proizvodnje i tradicije, nisu obavezno i najbolja investicija. Uzimajući u obzir period sankcija, zna se pouzdano da su se i ta proizvodna mala privatna poduzeća bavila više trgovinom koja je bila isplativija, nego li proizvodnjom, a što jasno pokazuju statistički pokazatelji. Isto tako se zna da je dosta veliki

broj ovih privatnih tvornica tijekom proteklog petogodišnjeg perioda privatizovano, te da je to učinjeno bez prethodno sprovedene denacionalizacije, koja bi u svakom slučaju pitanje vlasništva činila jasnijom.

Međutim, ulaganje stranog novca u bilo koju privrednu granu iziskuje i vrlo određene garancije u koje pored točno naznačenog imena vlasnika, reguliranih imovinsko-pravnih odnosa, spadaju i garantije da će se uloženi novac vratiti ulagaču makar uz minimalnu zaradu. Stoga su strani privrednici na oprezu i ne žele ulagati u staru, polumanufakturnu opremu, te rađe pregovaraju sa poznatijim državnim firmama jer im oni mogu osigurati i vjerodostojnije jamstvo, pošto su najvjerovatnije i ranije sa njima surađivali. Uostalom, mnogo je sigurnije jednu već postojeću relativno suvremenu opremu ospособiti, gdje je država vlasnik ali i sigurnije garant za uloženi kapital. Dobar primjer je subotički pogon „Pahuljica” gdje se i danas koriste stari, specijalni šivaći strojevi njemačke proizvodnje za šivanje i štepovanje jorgana. Prije nekoliko godina ovi su strojevi uz pomoć njemačkih poslovnih partnera obnovljeni i osuvremenjeni ugradnjom elektornskog komandnog sustava koji

automatski šepuje jorgane i odjeću. Ova dorada je stare šivaće strojeve spasila otpada uz malo ulaganje, a za uzvrat je pogon dobio vrlo ekonomičnu opremu.

Ipak, smisao svega je sticanje svijesti i saznanja o navikama i zakonitostima „zapadnog” privređivanja, čiji je isključivi i najsigurniji oslonac pitanje vlasništva kao i vrijednost imovine.

Iz pitanja vlasništva proističe prihvatanje obveza zainteresiranih strana, ali u isto vrijeme i ostvarivanje prava iz dogovora. Stoga, bez konkretne zakonske regulative kojom će se izvršiti potpuna denacionalizacija, a nacionalizirano dobiti pravog vlasnika, niti strani kapital neće priticati u planiranom obimu iako su međunarodne sankcije ukinute. Stranim ulagačima za investiranje kapitala nisu potrebni nikakvi posrednici, već stvarni vlasnici sa stvarnim garancijama. Razumljivo je što danas postoje privrednici i posrednici koji o denacionalizaciji za sada ne razmišljaju i kojima odgovara postojeće stanje, pošto su, vjerovatno, vlasništvo nad svojim nekretninama ostvarili u skladu važećih zakonskih propisa koji za sada uopće ne štite pravog vlasnika, već onog koji je imao više utjecaja i novca za njihovu kupovinu.

DIE WELT

KLATNO SE VRAĆA

„Nekadašnji komunisti istočne Europe prije dvije godine slavili su kao socijalisti spektakularan povrat. Od Poljske do Bugaske na vlast ih je vratilo razočaranje naroda pogođenoga gospodarskim promjenama. Sada se klatno ponovno ljulja u drugom smjeru. U Bugarskoj su predsjednički izbori pokazali da su socijalisti za samo dvije godine pali sa 50 na manje od 40 odsto. Novi predsjednik države bit će liberalni odvjetnik Petar Stojanov. U Rumunjskoj je stranka socijalnih demokrata, proizašla iz KP, prvi put nakon pada Ceausescua izgubila vlast. Došla je na svega 22-25 posto. Njoj bliski šef države Ion Iliescu, nekada Ceasescuov ministar pro-midžbe, natučen ulazi u uži izbor. U utrci za predsjednika izjednačen je s Emilom Constantinescuom iz Demokratske konvencije; no čini se da je Iliescuov potencijal glasova s nešto više od 30 posto već gotovo izlicitiran.

U okrnjenoj Jugoslaviji biran je savezni parlament Srbije i Crne Gore. Predsjednik Milošević, čiji zadnji mandat srpskog poglavara po ustavu istječe koncem sljedeće godine, morao je najviše izvući iz tih izbora. Dvotrećinska većina njegovih socijalista i njihovih saveznika omogućili bi mu da dalje

vlada kao jugoslavenski šef države. No i njemu vjetar puše u lice. Socijalistima su trebala dva partnera da bi uspjeli. Zajedno su, prema prvim rezultatima postigli komotnih 50 posto što bi s obzirom na većinski izborni sustav i s također pobjedničkim crnogorskim socijalistima u saveznom parlamentu bilo dosta za izmjenu ustava kako bi se dosad reprezentativna dužnost predsjednika nanovo definirala. Milošević bi tada koncem siječnja mogao krenuti Titovim stopama.

U sve tri zemlje socijalisti su godinama zlorabili narod kao sredstvo održavanja vlasti. Čini se da su sad birači bar u Rumunjskoj i Bugaskoj shvatili da okrutnosti reformske politike barem omogućavaju bolju budućnost dočim je dosad vladavina socijalista povezivala gospodarsku bijedu sa siromaštvom perspektiva.

Srbi su pali dublje od Bugara i Rumunja jer im je 1989. išlo bolje nego drugim narodima u regiji. Prosječna zarada je tada bila oko tisuću njemačkih maraka, danas je 300. Nakon ukidanja sankcija beogradsko je vodstvo moralo nastojati ponovno izgraditi gospodarstvo. No plan sanacije sposobnog predsjednika središnje banke Avramovića je napušten, jer je

predviđao opću liberalizaciju; Milošević je prije izbora htio spriječiti socijalne nepravde do kojih bi došlo.

U gospodarskim reformama Beograd sada zaostaje šest godina, dočim je Hrvatska na najboljem putu u ekonomiju koja dobro funkcionira. No Milošević je među virtuoзима na klavijaturi manipuliranja narodom ipak najspretniji. Svejedno je hoće li biti jugoslavenski šef države ili će sljedeće godine mijenjati ustav da bi si omogućio treći mandat - jednog će dana i njemu Srbi podnijeti račun“, piše Boris Kalnoky.

„HRVATSKE NOVINE“

Tjednik gradišćanskih
Hrvata

08.11.1996.

BISERI MUDROSTI

„Ja nemam ništa protiv žena, ali imam nešto protiv da hoće biti jednake kao mi“

Miroljub Milodanović,
bivši predsjednik Mladeži
DSHV

Iz života etničkih zajednica

PRIOPĆENJE DK „DONAU” O AKTIVNOSTIMA I POSTOJANJU NJEMAČKE ZAJEDNICE

Njemačka zajednica DK „Donau” je udruga njemačke manjine sa ciljem da okupi i udruži u jedinstvenu udrugu preostale Nijemce na ovim prostorima. Udruga ima za cilj kako promicanje kulture tako i održavanje njemačkog nacionalnog identiteta u šta spada ostvarivanje ljudskih i nacionalnih prava njemačke manjine. Ovo udruženje je apolitična organizacija, a utemeljena je 1992. godine u Novom Sadu pod vodstvom Andreasa Burgermayera koji je i sada njen predsjednik. Zajednica je u prvo vrijeme imala skroman broj članova - osnivača, no danas ona broji više stotina članova. Točnije, u sastavu ovog udruženja ima 140 obitelji, te sveukupno 350 osoba.

Od vremena oformljenja udruženje je imalo niz neprijatnosti, ali je uprkos tome uspjelo opstati i održati niz manifestacija.

Udrženje DK „Donau” u Subotici ima 15 članova, kao i u okolnim naseljima.

Klupske prostorije u Novom Sadu nalaze se u ulici Kozaračka broj 6, gdje se svake srijede okupljaju članovi Zajednice i njihove obitelji od 15,00 do 17,00 sati. U klupskim prostorijama se mogu čitati časopisi na njemačkom jeziku i gledati TV program njemačke televizije.

U redovite aktivnosti ovog njemačkog udruženja spada i organiziranje brojnih mani-

festacija kao što je natjecanje recitatora na njemačkom jeziku, organiziranje proslave božićnih i uskršnjih blagdana, te bogoslužjenja na njemačkom jeziku.

Prošle godine je uz pomoć Savezne Republike Njemačke uspješno organiziran tečaj njemačkog jezika u Novom Sadu i Subotici za članove Zajednice koji slabo govore svoj maternji jezik. Tijekom ljeta prošle godine 43 učenika njemačkog podrijetla je dva tjedna boravilo u Njemačkoj radi učenja maternjeg jezika.

U organizaciji DK „Donau” održan je i koncert njemačkih skladatelja, a svake godine se u veljači organizira već tradicionalni njemački bal, a 3. listopada Zajednica slavi dan ujedinjenja Njemačke.

Njemačka zajednica posjeduje svoj amblem i glasilo „Die Nachrichten”. Od svog oformljenja Zajednica je član najvećeg svjetske volks-deutscherske organizacije - udruge podunavskih Švaba. Vrlo su dobri odnosi Zajednice sa njemačkim veleposlanstvom u Beogradu, kao i sa Goethe institutom. Izgrađeni su i prijateljski odnosi sa Zajednicom Njemaca u Republici Mađarskoj, a od prošle godine i sa njemačko-austrijskom manjinom u Republici Hrvatskoj. Zajednica ima dobre odnose i suradnju sa srpsko-njemačkim udruženjem u Beogradu.

Radi ostvarivanja ljudskih i

nacionalnih prava njemačke manjine, Zajednica je vodila razgovore sa resornim ministarstvom pri Vladi Savezne Republike Jugoslavije.

Njemačka zajednica sa sjedištem u Novom Sadu prevashodno nastoji udružiti sve preostale Nijemce u cilju ujedinjenja, čime bi se djelatno moglo ostvariti očuvanje njemačke kulture i nacionalnog identiteta.

U Vojvodini smo, na žalost, svjedoci mnogih podjela, nesloge i manipuliranja manjinama. Od ovakvih pokušaja razbijanja nacionalnog bića nije izuzeta niti njemačka nacionalna zajednica. Obzirom da je ova etnička zajednica jedna od najmalobrojnijih na tlu Vojvodine, eventualne podjele i pokušaji razjedinjavanja izravno ugrožavaju njene interese i ovu manjinu vode njezinu iščeznuću.

Pojedine političke stranke nerijetko nastoje svojatanjem i izazivanjem nesloge unutar Zajednice razbiti i podijeliti ovo njemačko udruženje.

Međutim, njemački narod na ovim prostorima neće i ne želi nikome koristiti u političke namjere i u tu svrhu se neće dati zavesti, kako bi služio tuđim političkim i osobnim interesima.

Obradio:

Alexander Molzer

Predstavljanje zbirke pjesama: MARKO VUKOV

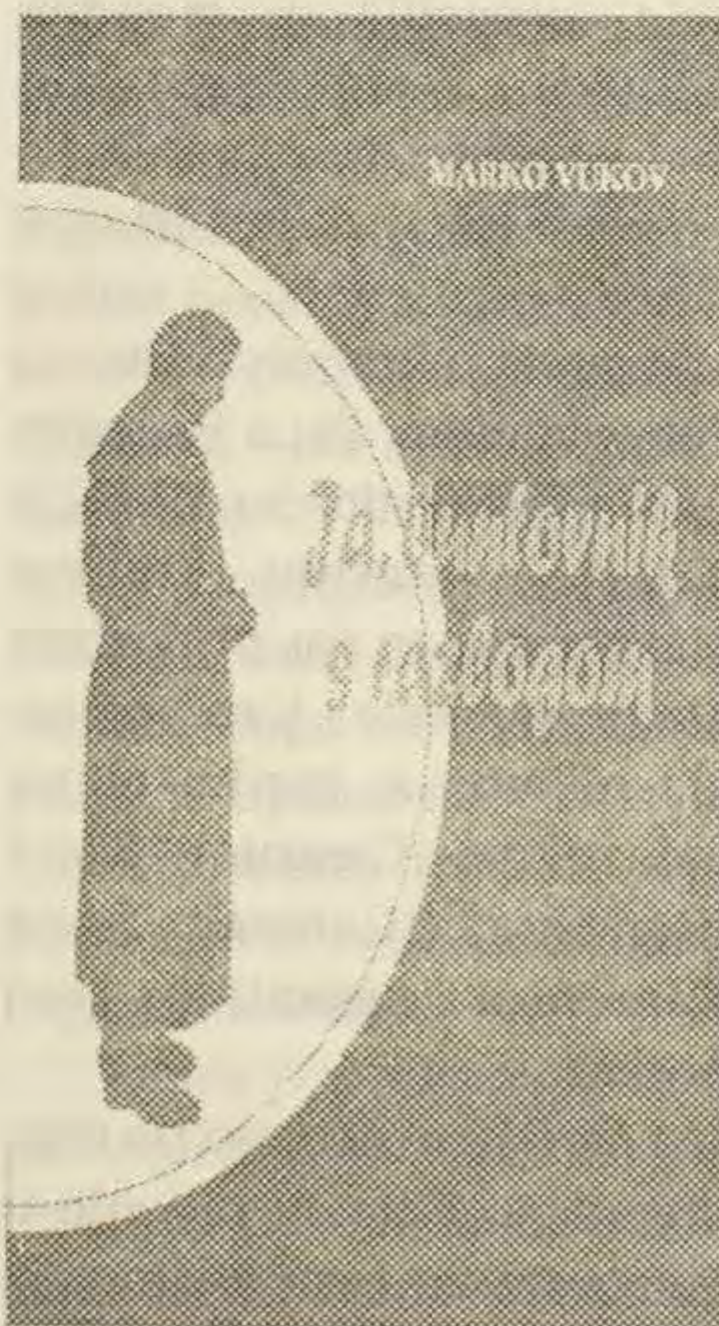
„JA, BUNTOVNIK S RAZLOGOM”

U organizaciji književnog kluba „Miroljub” oformljenom pri Institutu „Ivan Antunović” u Subotici, upriličeno je predstavljanje zbirke pjesama svećenika i pjesnika Marka Vukova. Naziv zbirke je „Ja, buntovnik s razlogom” a sadrži 100 pjesama. Pokojni pjesnik je svoje pjesme zavještao svom prijatelju svećeniku i župniku u Maloj Bosni Lazaru Novakoviću, koji ih je priredio za tisak, a izdala ih je Matica hrvatska, ogranak u Slavonskom Brodu. Naziv zbirke nije odredio pjesnik, već je, najvjerojatnije, naziv „Ja, buntovnik s razlogom” nastao po istoimenoj pjesmi koju je među zadnjima napisao njen autor.

O svom prijatelju kao svećeniku i pjesniku govorio je vlč. Lazar Novaković smatrajući ovo zavještanje izrazom velikog povjerenja pokojnog pjesnika.

O doživljaju Boga u pjesmama Marka Vukova govorio je prč. Andrija Kopilović. U vrijeme školovanja Marko Vukov je smatran pomalo čudakom, jer se družio sa pjesnicima, ali je malo bilo poznato da je i sam bio pjesnik, kazao je prč. Andrija Kopilović. Kada je pročitao ovu zbirku, spoznao je kako su pjesme Marka Vukova duboke, misaone i vrlo osobne. Dimenzija

religioznosti je vrlo prisutna u njima, a vjernička duša

odjekuje duboko u pozadini. U ovoj zbirci se jasno očituje uloga Božja na ljudski život, a ona je sadržana u Riječi Božjoj. Pjesnik doživljava Boga kao autoritet kojeg ne razumije uvijek, ali ga uvijek prihvaća. U pjesmama se osjeća da Marko Vukov često koristi molitvu kao poruku, a upućuje je običnom čovjeku.

O liku žene u pjesmama Marka Vukova govorila je s. Eleonora Merković ističući kako je lik žene u ovoj zbirci postavljen u širok okvir ljudske prirode. Taj lik izvire iz spoznaje i ljubavi kao jedina zbilja iz koje sve potiče.

Tomislav Žigmanov je pak istaknuo kako pjesme Marka Vukova odišu odmjerenošću, dubokom istinom i topline. Stiče se dojam da su oivičene tjeskobom, traganja se nižu, ali ljudskih odgovora nema.

Inače, Marko Vukov je bio svećenik iz velike ljubavi prema svom hrvatskom narodu, jer je osjetio da mu na taj način može najbolje pomoći. Rođen je 24. IV 1938. godine u Starom Žedniku. Osnovnu školu je pohađao u Subotici, klasičnu gimnaziju na Šalati u Zagrebu. Bogosloviju je studirao također u Zagrebu, a za svećenika je zaređen 29. VI 1965. godine od biskupa Matije Zvekanovića. Prvo kapelansko mjesto je dobio u Novom Sadu, a zatim u Subotici u crkvi sv. Roka. Bio je župnik u Đurđinu i Lemešu. Iznenada je umro u Končanici u Hrvatskoj.

U svom životu napisao je oko 150 pjesama koje je zapisivao ali ih nije iznosio pred javnost pošto nije bio siguran da će ih drugi razumijeti i prihvatiti.

Ipak, Marko Vukov nam je otkrio svoje pjesme nakon njegove smrti, a čitajući ih shvaćamo da je pjesnik bio „pastir sa smislom u očima i vjerom u srcu...”

Lidija Molzer

ODRŽAN KONCERT U KATEDRALI

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske održan je 17. studenog koncert na obnovljenim orguljama. Gost i učesnik ovog koncerta bio je svećenik kaločke biskupije i poznati ravnatelj Vilim Leanyfalusi, koji je vrlo znalački odsvirao brojne skladbe na orguljama.

Voditelj programa je bio ravnatelj klasične gimnazije „Paulinum” u Subotici Miocs Jozsef koji je brojnim posjetiteljima nastojao tako približiti program da ga svatko što bolje razumije i doživi njegovu pravu vrijednost. Koncert je bio na zavidnoj umjetničkoj razini, kako po izvedbi tako i po sastavu kompozicija i programa. Čule su se skladbe Bacha, Liszta, Francka i Vidora. Ambijent i akustika katedrale doveli su do punog izražaja ljepotu glazbe i virtuoznost izvođenja Leanyfalusi Vilima.

Što se tiče samog programa i sastava izvedenih skladbi, on je zahtijevao vrhunsko poznavanje orgulja, jer skladbe Bacha i Liszta zahtijevaju visoku razinu i stručno izvođenje, a što je umjetnik u cijelosti i ispunio.

Ovaj koncert je za brojne posjetitelje bio pravi doživljaj vrhunskog izvođenja na orguljama znalački odabranih skladbi, a ljepota i jasnoća zvuka će mnogima još dugo ostati u sjećanju. **S.M.**

Feljton:

SRIJEMSKA KAMENICA (2.)

Poslije smrti grčko-bizantskog cara Izaka III Angela, preselila se njegova udovica, sestra ugarskog kralja Andrije II, tetka Bele IV i majka srijemskog biskupa Ivana drugog - carica Margareta u kraljevski dvor u Petrovaradinu. Papa Honorije III u jednoj listini 30. III 1223. uzima u zaštitu kraljicu Margaretu, te joj potvrđuje neke posjede kao njeno vlasništvo, a među njima nalaze se Castrum Keve (Banoštor) i Camenc. Tu se Kamenica spominje kao posjed.

Međutim, nedugo iza toga događaja, Bela IV dovede u Petrovaradin benediktince iz Campagne (Italija) i to iz samostana „Trium fositium” i 24. VI 1237. osnuje opatiju „Belae fontis de monte Varadini Petri”. (Vjerojatno današnje crkvište kod „Viline vodice” blizu Bukovca).

Bit će da je u to vrijeme tetka Margareta umrla dok se iste godine daruje opatiji kraljevku palaču u Petrovaradinu, te 25 okolnih sela, a među njima i Kamenicu, pod imenom Villa Camonch i Camanch. (Smičiklas: Cod.dipl. IV 28).

Godine 1494. pokušala se župa u Kamenici odcijepiti od Kaločke nadbiskupije i pripojiti Srijemskoj biskupiji, ali je od Vladislava II Jagelovića primila strogi ukor.

U 15. stoljeću spominje se kamenička porodica TOMASZY de KAMONCZI, čiji se član Janoš spominje u godini 1497. kao „szolgabiro” Srijemske županije.

Srijemski biskupi Ivan u pismu od 5. II 1432. iz Petrovaradina i Jakob 15. III 1437. kažu, da je narod u ovom kraju pretežno pravoslavne vjere. O tome nam je riječiti dokaz sredovječna pravoslavna crkva u Kamenici.

Inkvizitor i misionar sv. Jakob Markijski 1437. došao je u Srijem, pa je uređovao i u Kamenici.

U Srednjem vijeku Kamenica je bila najbogatiji gradić u ovom kraju Srijema i poznata po svojoj nadaleko čuvenoj latinskoj školi. (Ovu školu posjećivao je među ostalima i kameničanin Đuro Srijemac).

O blagostanju sredovječne Kamenice govore nam podaci zapisani u „Zlatnoj knjizi” Bratovštine Duha Svetoga u vatikanskoj biblioteci u koju su se upisivali hodočasnici iz čitavog svijeta, koji su dolazili u Pizu. U srednjem vijeku jedino su kameničani zabilježeni kao rimski hodočasnici dok na druge Srijemce ne nailazimo.

Kao rimski hodočasnici upisali su se u „Zlatnu knjigu” iz grada Camoncha - Kamenice 31. V 1493.

FELJTON

Bartolomej sa ženom Sofijom, sinom Urbanom i kćerkom Margeritom.

2. IV 1500. Apolonija, udovica + Pavla Cherastesa sa sinom Georgijem i kćerkom Sofijom iz Kamancza.

4. IV 1500. Agneza, udovica + Lovre Biro iz Kamancza sa kćerkom Sofijom.

Bez datuma 1500. Valentin iz Camancza sa ženom Anom i sinom Dimitrijem.

Oko 15. srpnja 1526. zauzeli su Turci Kamenicu. Pustošenja Turaka izvršena u Kamenici opisao je u svom putopisu biskup Antun Vrančić, koji je 1557. vodio jedno poslanstvo ovim krajem u Carigrad. U putopisu se kaže, da je Kamenica bila nekoć bogat gradić sa latinskom školom. Prije 1526. imala je osim velikog broja kuća od zemlje i 150 zidanih kuća, a sada jedva 15 slamom pokrivenih. Mještani su mu pripovijedali da su Turci tom prilikom razbili 7000 bačava vina i da je tom zgodom vino teklo kanalom

Srednji vijek - osnutak župe

Godine 1311. odredi Vienski Koncil da se kroz šest godina u svim katoličkim župama kupi desetina crkvenog prihoda radi križarske vojne i oslobođenja Sv zemlje od nekrsta.

Ugarsko-hrvatski kralj Karlo Robert kroz cijelih 20 godina ne učini ništa u tom pravcu. Imao je velikih borbi s Austrijom, Malorusima, pa

oko poljskog prijestolja, a uz to je želio da i njemu bude određen jedan dio kod skupljanja same desetine.

Napokon, poslije 20 godina čekanja pošalje 1. III 1331. iz Avignona papa Ivan XXII u ostrogonsku metropoliju (biskupija pečujaska) svećenika Rajmunda de Bonafato, - a u metropoliju kaločku (biskupija zagrebačka, bosanska i srijemska) Jakoba Benegara, benediktinca, da uz pomoć kanonika i kasnijeg (iza 1334.) bosanskog biskupa Jakoba Lovre Lorandi popišu stanje župa i crkvenih prihoda. Ujedno obeća kralju Karlu Robertu trećinu prihoda i ovaj sada pomogne naplatu desetine.

Prema popisu pregledača postojalo je u srijemskoj biskupiji oko 20 samostlnih župa. Među ovima nalazila se na teritoriju današnje župe Kamenica - župa Dumbovo.

DUMBOVO (Dambo, Dumbo)

Prvi put se spominje 1237. sa crkvom Svih Svetih (Mon.Vat.) kao benediktinski samostan sa opatom.

1332-1336. opat „Gregorius abbas monasterii sancti Georgii de Dumbo“ daje sakupljačima u ime desetine za šest godina 62 marke.

Dumbovo se spominje kao opatija 1400. i 1416. Najkasnije početkom XVI stoljeća nestalo je i opatiije i sela. Godine 1702. tu je pusto mjesto.

Petrovaradin se spominje

već 1198. sa prekrasnom crkvom i divnim slikama Isusa, Djevice Marije i svetaca.

U popisu 1331. spominje se i Kamenica kao župa. Sigurno je već onda bila veće mjesto, jer ju je kasnije, 1553. spominje Antun Vrančić u svom putopisu, da je bila napućena, odlična i bogata varoš, a uvijek se spominje pod imenom Oppidum.

Nije sigurno da li se Kamenica nalazila baš na današnjem teritoriju. Imena: Mala Kamenica, Staro Selo i Novo Selo sa nekim iskopinama daju naslućivati da se je položaj mjesta mijenjao.

U XIV stoljeću uz župu je postojala i crkva nepoznatog naslova. Neizvjesno je gdje je ta crkva stajala, a ima znakova da je mogla bii na mjestu današnje pravoslavne crkve.

25. IX 1877. piše učeni kanonik Voršak Nikola iz Rima župniku Viktoru Pappu: "Davno je što željam na svoje oči vidjeti i potanko razmotriti sliriju na lijepu što je još dobrano vidljiva u svetištu tamošnje pravoslavne njekoć katoličke crkve, slikariju o kojoj čujem, da je lahko, da potiče iz XV vijeka o koncu i da je florentinske škole."

Marko Kljajić

Nastavit će se ...

Subotička katedrala

PROSLAVA BLAGDANA SV. TEREZIJE AVILSKJE

U Subotici je svečano proslavljen blagdan sv. Terezije Avilske, 15. listopada.

Sv. Terezija Avilska je zaštitnica Subotice, kao i najveće subotičke katedrale, te je ovom danu od strane katoličke crkve posvećena posebna pozornost.

Toga dana u Subotici je boravio papski nuncij u Beogradu Abrio Santos, a na poziv subotičkog biskupa Ivana Penzesa. Visoki gost je posjetio redovnice i redovnike, njihove domove za stare i umirovljene, te klasičnu gimnaziju „Paulinum“ u kojoj se, između ostalih, školuju i budući katolički svećenici.

Papski nuncij je, uveče, u čast blagdana sv. Terezije Avilske, u subotičkoj katedrali služio svetu euharistiju na italijanskom jeziku. Misa se simultano prevodila na hrvatski i mađarski jezik.

Uz nazočnost mnoštva vjernika, papski nuncij je služio sv. misu uz sudjelovanje subotičkog biskupa Ivana Penzesa i brojnih subotičkih katoličkih svećenika. Misa je služena u znak mira, djece i bolesnih.

Pozdravljajući vjernike

naglasio je da se raduje što je baš on imenovan od strane Svetog Oca za njegovog predstavnika u Beogradu, jer želi osobno pomoći katoličkim vjernicima u njihovoj istrajnosti i širenju vjere. U svojoj propovjedi je rekao da zna koliko su vjernici i građani Subotice propatili proteklih godina, te im zaželio mir, napredak i bezbrižniji život u budućnosti.

Na sv. misi se govorilo o Tereziji Avilskoj i njenom značaju za narod i crkvu. U crkvenoj povijesti, ova španska redovnica, puna razumijevanja i dobrote, ubilježena je kao učiteljica Crkve, jer je u presudnom trenutku svoju sudbinu i sudbinu redovnica prepustila Bogu, a od tog momenta cijela se situacija obrnula u pozitivnom smjeru. Ovim činom ona je spasila sebe i redovnice koje su joj bile povjerene, pa tako i subotički građani, poučeni ovim primjerom, trebaju prepustiti svoju sudbinu Bogu, čija je moć i veličina neprocijenjiva - bila je poruka papskog nuncija Abria Santosa nazočnim vjernicima.

Prije podjele blagoslova,

istakao je, kako je na današnji dan, prije 18 godina, Papa Ivan Pavao II ustoličen u Rimu. Obzirom da je ovih dana Papa bio operiran, izrazio je nadu kako će ubrzo Sveti Otac moći preuzeti svoje redovite dužnosti, a za što su se svi vjernici pri ovoj svečanoj euharistiji i molili.

Pored molitvi za dobro zdravlje Svetog Oca, vjernici su uputili svoje zamolbe i zaštitnici grada sv. Tereziji Avilskoj, s nadom u mirniju i sretniju budućnost.

Lidija Molzer

* * * * *

Vatikan Bazilika Sv. Petra

U nedjelju 10. studenog u bazilici Sv. Petra proslavljena je 50. obljetnica misništava sv. Oca Ivana Pavla II, poglavara katoličke crkve. Ovaj značajan događaj pratilo je oko 5000 kardinala biskupa i svećenika dok je na Trgu Sv. Petra bilo nazočno kako se procjenjuje oko 150.000 vjernika. Na ovoj svečanosti svoju zlatnu misu proslavilo je i blizu 1500 katoličkih svećenika zaređenih 1946. godine.

GLAS RAVNICE- Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini-urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Stipan Knezi, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31, tel&fax: 51-348, ž.r.; 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica, List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Izlazi mjesečno. Tisak : studio "Bravo", Braće Majera 43/a 24000 Subotica

Iz naše povijesti: Hrvati u Somboru

BORBA ZA NACIONALNI IDENTITET

Dok su Hrvati u Subotici imali svoju "Pučku kasinu" sedamdesetih godina devetnaestog vijeka, i 1879. održali prvo bunjevačko prelo kao smotru nacionalnog folklora i kulture, dotle su se Hrvati u Somboru nalazili u fazi preispitivanja, okupljanja, oslanjanja na malobrojni sopstveni intelektualni kadar, ne nalazeći lako prilike i mogućnosti da nadvladaju okolnosti koje su ih sputavale da brže krenu ka društvenom progresu i više doprinesu nacionalnom preporodu. Ipak, od prvih napisa kapelana Matije Matarića u "Bunjevačkim i šokačkim novinama" 1870. godine do osnivanja „Bunjevačkog kola“ u Somboru mnogo što šta se izmenilo i postiglo. Najveći domet poluvjekovne političke, školske, kulturne i svake druge aktivnosti bilo je u osnivanju „Bunjevačkog kola“, do čega je došlo 1921. godine.

Osnivačka skupština održana je u prostorijama Udruženja trgovaca „Lojd“.

Dvjestotine građana je izglasalo odluku o osnivanju „Bunjevačkog kola“, da bi od dva kandidata za predsjednika izabrali Antuna Bošnjaka-Toniku. On je sa minimalnom razlikom glasova pobedio Josu Strilića.

Prvih godina u „Bunjevačkom kolu“ među članovima nema nikakvih podvojenosti. Svi su na istom prelu, za istim stolovima u društvenim prostorijama u ulici Pavla

Kneževića broj 3, ne ispoljavaju se nikakve razlike. Članovi većinom zemljoradnici, poneki službenici, intelektualci sa srednjom i fakultetskom spremom, trgovci. Uočavalo se da se mnogo polaže na to kakvog je tko imovnog stanja, tko ima koliko jutara zemlje. Oni sa preko 50 jutara zemlje uvažavani su kao nosioci aktivnosti unutar „Bunjevačkog kola“, oni su nešto značili, dok su manje bogatiji i materijalno manje stituirani članovi osjećali se potiskivanim, mada to nije javno isticano niti sprovedeno kao nekakav poseban društveni program.

„Bunjevačko kolo“ u Somboru je kasnije postalo politička baza Bunjevačko-Šokačke stranke, koja je svoje kandidate isticala prilikom izbora za ustavotvornu skupštinu Kraljevine SHS 1920. godine. Njeni lokalni lideri su Antun Bošnjak-Tonika, Karlo Logo, Ivan Bošnjak, Franja Bošnjak svi dobrostojeći zemljoradnici, Stipan Stolišić viši gradski službenik i drugi. Prilikom izbora Bunjevačko-Šokačka stranka dobila je u somborskom okrugu 2.605 glasova, a u samom gradu 526, potom Radikalna stranka 1.308, Demokratska 192, Socijaldemokratska 192, i Komunistička partija Jugoslavije 150 glasova.

Zahvaljujući velikom broju pristalica „Bunjevačko-Šokačka“ stranka imala je iz somborskog okruga svog

predstavnik. Bio je izabran Evetović, sveštenik iz Bača, ali kako je ubrzo umro to ga je u Narodnoj skupštini u svojstvu poslanika odmenio Antun Bošnjak-Tonika, predsjednik „Bunjevačkog kola“ iz Sombora.

Od 1923. godine među članovima „Bunjevačkog kola“ dolazi do političkog previranja i nesuglasica. Iz vojske se vratio Antun Matarić, zemljoradnik izsalaša Henadić, koji je boraveći u Zagrebu dolazio u vezu sa Stipicom Radićem, Pavlom Radićem, Đurom Basaričekom, Ivanom Perarem i drugim rukovodiocima Hrvatske seljačke stranke. Oni su mu govorili o misiji Hrvatske seljačke stranke, o republikanizmu, kako može biti njihov pristalica kada kao vojnik služi srpskog kralja. Objašnjavali su mu političku situaciju, a što je bilo presudno po njega da mu se formira svijest, koliko političkog, toliko i nacionalnog karaktera.

Vrativši se kući u Sombor Antun Matarić deluje politički, sa nove pozicije, koja nije istovjetna sa programom „Bunjevačko-Šokačke“ stranke. Za njegovo shvatanje nacionalno pitanje Bunjevaca ne može se zadržati u uskim duhovnim i regionalnim okvirima i van utjecaja Hrvatske seljačke stranke, čime se i Bunjevci dovode u novu fazu razvitka. Oni su se dotle izjašnjavali da su zadovoljni bunjevštinom, da nisu Hrvati, ali je tok razvitka dobrim delom

dao za pravo mladom zemljoradniku iz Nenadića. Antun Matarić je u Franji Matariću, Antunu Parčetiću-Tuniši, Franji Mijuću, Josipu Striliću, Šimi Kasaru, Antušu Vujeviću, Franji Malbašiću, Ivanu Bošnjaku, Josipu Koliću, Josipu Paliću, dr. Grgi Vukoviću i drugima, našao saborce i jednomišljenike da pripadnost Hrvatskoj seljačkoj stranci nije samo političko, nego i nacionalno opredjeljenje, da su somborski Bunjevci, Hrvati i da se ne mogu odvajati od svog nacionalnog stabla.

Zalaganjem Antuna Matarića političke ambicije i nesuglasice unutar „Bunjevačkog kola” doprinjele su raslojavanju članstva, iako u društvenim prostorijama nema nikakvog međusobnog vrijeđanja ili netrpeljivosti. Samo se zna ko su „Radikali”, kako su nazivane pristalice „Bunjevačko-Šokačke” stranke, a ko su „Hrvati”. Ovdje je politička polarizacija članstva evoluirala u jačem ispoljavanju hrvatkog nacionalnog bića koje se neku godinu kasnije razbuktao u sukob i dovelo do potpunog izdvajanja članova „Bunjevačkog kola” na Bunjevce i Hrvate, koji stvaraju posebnu organizaciju.

Prvi veliki politički uspjeh Antuna Matarića i njegovih saradnika je zbor Hrvatske seljačke stranke u Somboru, održan 1925. godine, na trgu ispred Gradske kuće.

Hrvatska seljačka stranka je iz godine u godinu organizaciono-politički jačala, tako da je pored Sombora imala svoje organizacije i pristalice u Bačkom Bregu, Bezdanu, Bačkom Monoštoru, Sonti,

Plavni, Vajskoj, Baču, u Doroslovu, Svetozar Miletiću, Čonoplji, Krnjaji i drugim mjestima. Na čelu organizacije nalazio se Antun Matarić.

Održani zbor 1925. godine i jačanje HSS u Somboru i okolici, potvrdili su ne samo političku orijentaciju bunjevačkog i šokačkog svijeta, nego i njihovo saznanje da se prevazilaze stoljeća koji su ih odvajali od svog nacionalnog jezgra i da oni nisu samo Bunjevci i Šokci, nego i Hrvati. Protiv njih nisu bili samo ljudi iz „Bunjevačkog kola”, koji su polako gubili upliv na masu, nego i pojedini lokalni srpski lideri.

U „Bunjevačkom kolu” i Hrvatskoj seljačkoj stranci članovi su mahom zemljoradnici, službenici, intelektualci, zanatlije i trgovci.

Sa „Bunjevačkim kolom” u Somboru članovi „Križarskog bratstva” nisu imali nikakve veze, a što ni „Kolo”, poznavajući hrvatski nacionalni duh „Križara”, nije želelo. Niti su pak, „Križari” sa svoje strane tražili da pristupe „Kolu”. Njihov odnos prema Hrvatima, okupljenim oko Antuna Matarića, predsjednika HSS, bio je drugačiji, a što je došlo do izražaja kada su Hrvati morali napustiti „Bunjevačko kolo”. Naravno, ta suradnja sa „Križarima” bila je više u pružanju prvobitne pomoći Hrvatima, kada su ostali na ulici, i kada im je župnik Antun Skenderović dozvolio da se od 1935. godine okupljaju u domu Svete Cecilije na vencu Radomira Putnika (zgrada do kasarne). U idejno političkom smislu utjecaj „Križara” na raspoloženje i aktivnost Hrvata

nije od značaja. Desilo se da su se kasnije omladinci iz „Križarskog bratstva” našli u krugu Hrvatskog kulturnog društva „Miroljub”, koji je nastao kao potreba i izraz nacionalnih, kulturnih i političkih težnji somborskih Hrvata. Intonaciju u „Miroljubu” davali su Antun Matarić i njegovi suradnici. Utjecaj Hrvatske seljačke stranke je bio prevashodan, tako da se „Križari” sa svojim vjerskim duhom nisu zapažali kao izuzetna snaga. To opet ne znači da su članovi „Miroljuba” okrenuli leđa Bogu i katoličkoj vjeri.

Župnik Antun Skenderović kao Hrvat nije odlazio u „Bunjevačko kolo”. Smatrao je njegovu društvenu ulogu prevaziđenom, a kako otvoreno kaže, nije trpeo neke tamošnje članove, nazivajući ih „mađaronima”. Iako ih nije pojedinačno naveo, kao mađaroni su okvalifikovani intelektualci koji su u vrijeme austrougarske završili škole i odnaredili se od Bunjevaca, ili više nisu umjeli da se ponašaju kao Bunjevci. Odnosi župnika Antuna Skenderovića sa kasnije osnovanim „Miroljubom” su prisniji, ali oni nikad nisu ispoljavani kao javna saglasnost, jer je položaj svećenika u Somboru zahtijevao obazrivost prema svim vjernicima, među kojima nije bilo samo Bunjevaca i Hrvata, nego Mađara i Nijemaca, a pred drugi svjetski rat među vjernicima bilo je i Slovenaca, koji su se u Somboru našli kao službenici, najviše kao željezničari.

Aktivnosti mladih

HOBIJEM PROTIV DOSADE

Veliki postotak mladeži, ali i starijih, iskazuju svoje klonosti kroz razne aktivnosti u slobodno vrijeme, od sakupljanja znački, novčića, poštanskih marki, kompletiranja albuma razglednica, pop i rock pjevača, pa do učenja stranih jezika i sviranja na nekom glazbenom instrumentu.

Gotovo sve što jedna osoba voli raditi u svoje slobodno vrijeme naziva se hobiem. Hobi je „sigurnosni ventil” za smirivanje stresa i napetosti, sprečava dosadu i omogućuje ravnotežu između redovnih dnevnih aktivnosti - rada i igre. Oni koji su fizički jači i okretniji daju prednost sportu, dok su oni drugi više skloniji šetnji, čitanju, slušanju glazbe i kolekcionarstvu. Hobi u svakom slučaju omogućuje isključivanje iz dnevnih opterećenja i briga, te kroz opuštanje dovodi do boljeg duševnog i tjelesnog zdravlja. Uostalom, bavljenje nekim hobiem duže vrijeme, te svaki uspjeh u toj aktivnosti, osobi donosi zadovoljstvo i saznanje da je sama, sopstvenim snagama, nešto korisno uradila. Stoga često hobi za pojedince predstavlja jedan poseban svijet u kojem se on osjeća prijatno i zaštićeno.

Ipak, mladi u svom životu moraju dati prednost važnijim stvarima kao što je pohađanje škole, obavljanje dijela posla u vođenju kućanstva, učenju. Tek nakon toga se, u preostalo vrijeme, mogu baviti odabranim hobiem, pri čemu moraju povesti računa da hobi ne nadvlada osobu, već da osoba kontrolira svoj hobi.

Mnogi hobiji pomažu da se nauče razni korisni poslovi koji se uspješno mogu koristiti u daljem životu. To je šivanje, razni ručni radovi, poslovi oko uređenja interijera po sistemu „uradi sam”, kuhanje, te sitnije tehničke opravke - npr. bicikla. Svi ovi poslovi zasigurno neće mladima odmah ići od ruke, ali se vremenom, vježbom i upornošću, mogu savladati i primijeniti sa punim zadovoljstvom kada zatrebaju. Jer, dođe vrijeme kada su mladi primorani brinuti se sami za sebe. To najbolje znaju oni koji pohađaju studij. Nadalje, hobiji mogu poslužiti čovjeku da djelotvorno pomogne drugima, kako mladima, tako i starima, jer „više je sreće u davanju, nego primanju”...

Međutim, mladi trebaju povesti računa i o vrijednosti

svog hobija, pošto svaka ovakva aktivnost zahtijeva i određene troškove. Stoga se mora reći da najskuplji hobi - kao primjerice putovanja - ne moraju za jednu osobu biti i najpogodniji. Češće na mlade pozitivnije i stimulativnije utječe kada sami, svojeručno, izrade nekakav predmet, preprave svoju odjeću, ili pak ono do čega im je posebice stalo spasu popravkom od propadanja.

U svakom slučaju je veća sreća i zadovoljstvo nešto osobno izraditi, oduzeti ili dodati, te na taj način u predmet ili interesiranje ugraditi dio sebe, nego isto to kupiti novcem. Pored stvaranja, u obvezni dio hobija spada i druženje, kroz razmjenu iskustva sa mladima sličnih sklonosti i zanimacija.

Česta je pojava da baš odabran hobi utječe na izbor budućeg zanimanja, a to je gotovo siguran put na kojem će mladi svoju sklonost razviti do savršenstva.

Hobi, dakle, omogućuje mladom čovjeku da iskaže svoje sklonosti, potiče njegov istraživački duh i pruža mu zadovoljstvo u radu „sopstvenim rukama”. Ali i za svoje slobodne aktivnosti morate imati pravu mjeru, jer „za sve postoji određeno vrijeme...”

Kerova više triba

Nećete mi virovat, al šor nam se sve više prokerijo. Jeto, ono niki dan, kogod ostavijo pet mali slatki pacovčara u onibuskoj stanici. A mi ko mi. Hajd šta ćemo, podilili međuse. Kako nam ne bi bilo žavo tako lipi štenaca, a već i sami idu, al Božem prosti, niko ji naranit. No nije to ni tako rđavo. Kerova triba, pogotovo posli izbora kad ovima kojima nije bilo dobro tamo di su bili država smanji i tako mali pa ti će ljudi biti primorani, jel prosit, jel krasti. Pljačka je već u toku. To radi država. Jeto čujem, svaka firma mora platit oko pet iljada doara (5000) da bi i dalje mogla biti virna, da ne kažem, virna državi! Na zapadu, to jest u svitu di narod radi da bi živijo, a mi živimo da bi radili, e sad ko kako, običan svit se ne bavi politikom, a kod nas svi. Svi su stručnjaci za politiku i šport. Nećete povirovat, al i moj komšo Albe, udarijo u politiku. Već mu dosadila pridizborna kampanja. Al znate, došo je klempavi ušivi ko onaj njegov šarplaninac, pa će: -o njušku ti onu kerećiju, kako si samo prošnjoto da pišaju u istu tikvu!

- Ko? - pravim se ja Tošo.

- Pa Jul i SPS a sad su njim se pripisali i ovi novi demokrati!

- E moj Albe! Triba mislit glavom da ne misle misto tebe. Vidiš li kako je lako privarit narod, koji je po prirodi uglavnom dobar. Znam da nisi toliko načitan, al ja se sićam, ko god mi je pripovido da je jedan engleski, sad ne znam jel kralj jel velikaš, al ipak će biti da je bijo kralj, kad su mu trupe Mahdija, a to je bijo Musliman,

kod Isusovog groba izvoštili vitezove, viknijo: dajem kraljevstvo za konja!

- Šta ti trtljaš? Mislimani i Englezi!

- E, moj Albe, svaki bi politikuš viknijo: „dajem sve za televiziju!”

- Pa oš da kažeš kako opozicija nema svoje javljanje?

- Dakako da ima. Al pušte ji onako serijski tako da na koncu ne znaš ko šta oće, al to nije kampanjski.

- Zbiljan, to nisam ni primetijo. Ta kako da nisam! Kad god se štogod otvara, tu su oni! Jeto, cankcije su nam ponovo skinute. Već jedared se drečili, kako je ova vlada uspila skinit cancije. Sad joped! Pa koliko pokrovaca imadu za cankcije? Neg, odkud si znavo da će nas joped titi podiliti?

- Vidiš, komšo moj, triba glavu hasnirati da misliš, a ne samo da na nju šepicu metneš, a nek televizor misli misto tebe. Vidiš, na Bunjevce-Hrvate iliti Hrvate-Bunjevce...

- Stani! Baš koji dan je jedan divanijo priko televizora, da tačka dnevnog reda mora da se skine. Doduše, ne bi ti znavo kast, kako se zvao taj brkonjica, al zdravo je bijo što bi kazli, odcičan, kad je kazo: „Svaki Bunjevac ima da slavi svoju slavu, a Bajška deklaracija nije ništa finum pina!”

- E moj Albe. Pa kad će u tu tvoju volovsku bunjevačku bundevu uč malo razuma. Pa jel ti ne vidiš šta se radi? Doduše, Madžara je tu najviše, al mi smo oma tu za njimka. Ako nas uspidu razbiti, a to probaju i s Madžarima, oni će skoro bit

prvi, a znamo da ji tu šaka bide. Jeste da su popravili svoj „rejting” kuferasima, al ako mi bidnemo složni, što ono kazli i „Ne može nam niko ništa!”

- Daj pusti to. Dođi da vidiš kake sam kerčuge nabavijo. Šarplanince!

- Nisil valjdar išo čak u Makedoniju?

- Ta di bi. Ljudi varošćani, nemaju ila ni za sebe, a kamol za vaške, pa jeto dali na salaš, kažu žavo njim ubit!

- Ta komšo! Kerova triba i to bisni, koji će skrojiti gaće kokošarima, baščanskim i drugim lopovima. Jeto vidiš, ja sam svoje kerčuge al baš sve unapridijo.

- Kako unapridijo?

- Pa tako. Davo sam njim oficirske činove. Prvi je ruski Samojed - „General Žika”; drugi je kapetan Šnajco (otac ga njegov, o njim ću ti posli divaniti, po tri dana ne dođe iz svatova, a moja gospoja kaže da je na gazdu), zatim dođe vojnik Bogi. Mali pacovari, koji su zaduženi za obavještajnu službu su kokica CIA i Mošo Mosad. Kao krana dođe vučjak kraljica Rea. Da vidiš kad ujutru ustanem namirivat, a kapetan Šnajco postroji vojsku.

- Jel čekaš raport?

- Ne, oni čekaju da preuzmem pa da dobiju „sledovanje”

- Haj nek su ti živi, zdravi i lajavi!

Bać Stipan